INAUGURALIS DISSERTATIO MEDICA 12

De

SOMNAMBULATIONE,

QVAM

GRATIOSISSIMÆ FACULTATIS MEDICÆ CONSENSU in ILLUSTRI VIADRINA,

PRÆSIDE

DN. BERNHARDO ALBINO,

PHIL. & MED. DOCT. hujus PROFESSORE PUBLICO CELEBERRIMO, p. t. DECANO SPECTABILI,

DN. PRÆCEPTORE, PATRONO ac PROMOTORE AD ARAM USQVE DEVENERANDO,

Pro LICENTIA

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES & PRIVILEGIA DOCTORALIA RITE AC LEGITIME IMPETRANDI,

Publico Examini exponet

IN AUDITORIO MAJORI

Anno MDCLXXXIX. d. Maji, Horis antè, & pomeridianis conſvetis

THOMAS LATIMER, Hamburgenſis.

Francofurti ad Viadrum, Literis CHRISTOPH. ZEITLERI.

Prooëmium.

ANimantium talis omnium eſt infirma ac inſtabilis natura, ut nec perpetuò vitam degere & continuò actiones ſuas exercere ac operari poſſint, quin neceſſe habeant, uti ſemel ac ultimò mori, ita crebras ſomni vices, quaſi totidem mortis prævia monimenta, repetere. Somnus ille, quem quotidie experiuntur viventes, conſiſtit in quiete & paucâ ſpirituum animalium in cerebro generatione, qui ſufficientibus viribus inſtructi non ſunt, ut nervorum tubulos ac totius corporis muſculos inflare poſſint, hinc fit, ut partes machinæ viventis collabeſcant ac activitas debita adeò deficiat, ut non viventis, ſed mortis planè ſimulachrum repræſentetur, unde non inſulſè fabuloſi olim Poëtæ ſororem mortis ſomnum appellarunt, qui loquendi mos ad noſtra usque tempora inde promanavit. Vigiliæ è contrà ſunt, quando ſufficientes ſpiritus animales

in cerebro gignuntur, ita ut non modò univerſi nervorum tubuli intra cerebrum inflentur, verùm & ipſi muſculi œconomiæ animalis expandantur, ac à ſpirituum animalium activitate expedita exercitium ſenſuum & motus dependeat. Hæc duo phænomena toto cœlo diverſa contemplanti mihi ſeſe obtulit mirus affectus Somnambulatio, mirabilis ſanè inter ſomnum & vigilias ſtatus intermedius, ita ut nonnulla membra dormiant, nonnulla vigilent & ſuis officiis ritè fungantur. Admiratione incenſus ejus ſchema pro modulo meo Benevolo Lectori hiſce pagellis Summo annuente Numine ob oculos ponere mecum conſtitui. Cùmque variæ morborum calamitates perniciē humano generi intentent, illæ tamen primas obtinere videntur, quæ cerebrum infeſtant, non abſurdum me fore duco, ſi mirabilem hunc affectum cerebrum mirabiliter afficientem Diſſertatione Inaugurali non minus indignum, quàm lectu jucundum decerperem. Nec abs re me feciſſe videbor, ſi pro virili in ejus ratione & curatione laboravero. Ut autem propoſitum ad optatam perducere metam queam ante omnia Divini Numinis auxilium imis ſuſpiriis invoco, ut ſuo S. Spiritu mihi jam & impoſterum adeſſe clementer velit.

THES. I.

SOmnambuli ii dicuntur, qui ſomno ſepulti è lecto ſurgunt, dormientes ambulant, rara & quandoquè mira peragunt inſcii, quorum tamen evigilantes, vel non recordantur, vel pro inſomniis habent. Qui affectus adeò paſſim obvius in tam diverſas Medicos traxit ſententias, ut, cui adſtipuleris tutò, vix invenias. Debita enim Magnorum Virorum Nominibus veneratio palpum ferè oculis offundit & præjudicium, ab illorum eruditione in nobis excitatum, ulteriorem inquiſitionem prohibet, ac Pythagoricum αὐτὸς ἔφα ingeminat; abſit etiam ad rationis meæ obruſſam tanquam lapidem lydium ut illa revocem, non enim niſi aquam regiam aurum ſolvere novi, imbecille nimis judicium nactus ſum, quàm ut his gordiis nodis ſolvendis par ſit, quibus Alexandri deſtinantur. Primarias tamen enucleabo, ut diſcam, ut intelligam, non ut refutem, adducendo nihilominùs dubia, quæ me morantur. Saxoniæ Galenus Daniel Sennertus *Oper. Tom. 2. lib. 1. part. 2. cap. 19.* affectus hujus proximam cauſam eſſe ait, fortiorem appetitum loco motivam ad aliquid agendum ſtimulantem, ſenſibus reliquis à vaporibus ligatis, phantaſiam & conſequenter rationem moventibus. Ut de ſenſu hujus conſtet, evolvi ejus inſtitutiones medicas, ubi didici; (1) Appetitum alium eſſe ſenſitivum, rationalem alium; hunc, quod rationi, illum, quod ſenſibus bonum videtur, appetere, illius actiones ſæpe ab hoc reprobari, & facultatem motricem motum ab appetitibus hiſce imperatum exequi, prout hic vel ille ſuperior eſt. Quem horum appetituum intelligerem dubius hæſi, donec loco ſuprà citato diſcerem, quòd, quamvis in homine

vigilante ratio & voluntas in loco motivam imperium habeant, tamen in Somnambulis voluntatis & rectæ rationis imperium non concurrat, aut certè, ſi concurrit, obſcurum, obtenebratum & exiguum ſit. (2) Loco motivam eſſe, quæ motum ab appetitu ſeu ſenſitivo, ſeu rationali imperatum exequitur, membrum vel totum corpus de loco in locum transfert. (3) Senſus alios eſſe, externos, alios internos; illos eſſe, qui ſine præcurrente alia facultate externa objecta ſenſibilia percipiunt & judicant; hos verò qui circa ſenſibilia per externos ſenſus oblata verſantur. Ex horum cenſu eſſe (4) Phantaſiam quod ſpecies ſenſibiles à ſenſu communi (qui omnium ſenſuum externorum objecta mediantibus ſenſibus externis percipit, à ſe invicem diſcernit, abſentiam eorum dijudicat) acceptas, vel á ſe formatas, diutius retinet, diligentiusquè conſiderat. (5) Rationem, ſeu facultatem intelligentem, res à materia abſtrahere & ſine conditionibus materiæ, ſine quantitate, ſine figura cognoſcere, intelligere res à materia liberas, infinita pene capere, in ſe ipſum reflecti & ſemetipſum cognoſcere atq; intelligere ſe intelligere, atquè duas facultates includere, intellectum, quo res apprehendimus, ac voluntatem, qua ad ea, quæ ſub ratione veri cognoſcimus, ferimur. Unde hunc mihi formavi conceptum lecti ſurgii; Somnambulorum cauſam eſſe, quòd appetant id, quod ſenſibus bonum videtur, vel ſolùm, vel ſi id appetant quod rationi, id valde eſſe obſcurum; illud ſenſuum deſiderium corpus de loco in locum transferre perceptionem & judicium objectorum externorum â vaporibus ligari, nec percipi, nec diſcerni, nec retineri, vel diligentiùs conſiderari, nec ad ea ferri licet ſub ratione boni cognoſcantur. Ex quibus omnibus ut ut attentè

tentè conſideratis nihil aliud mihi diſcere videor, quàm Somnambulos, ſeu dormientes noctu è lecto inſcios ſurgere, ambulare, ac mira quædam opera perpetrare, quia aliquid ſenſibus & rationi bonum deſiderant, quo fiat, ut corpus de loco in locum moveant, quòd externa objecta non percipiant, nec de iis judicent: ſeu ſomnambulos aliquid velle, ideo ſurgere, nec tamē ſentire, multò minus de iis judicare, atquè adeò illos ideò ſurgere, quia ſurgunt; quo ipſo loco cauſæ effectus aliis ſaltem verbis exornatus ſubſtitui videtur. Sunt & alia in dicta cauſarum deſcriptione, quæ me morantur & crucem mihi figunt. Diſtinguitur appetitus in rationalem & ſenſitivum, hunc nobis cum brutis communem, quo animal præeunte ſenſus cognitione fertur in bonum ſenſile, illum voluntatem, rationis dictamen ſequentem; qui hic obſcurus eſt, ſenſitivus verò fortior. Per utrumque appetitum intelligitur cupiditas, qua quid fertur ad hoc illudve bonum acquirendum, quæ cupiditas rationem præſupponit, cùm cupere quid non poſſimus, niſi id prævia perceptione cognoſcamus, hoc eſt, ratiocinemur: ambiguum hæc me reddunt, quomodo rationi ſenſitivus appetitus contradiſtingui poſſit? Actio certè propter finem, in bonum videlicet ſenſile ferri, non niſi rationi competit. Si itaque ſenſitivus appetitus â ratione oritur, quomodo in ſomnambulis obſcura & exigua eſſe poterit, cùm omnes actiones â ſenſitivo appetitu oriri dicantur? Senſus â vaporibus ligari poſſe pervideo quamdiu ſenſuum organa eorumque affectiones per illos intelligo, cùm corpus â corpore affici poſſit; non verò video, quomodo perceptiones & judicia, quæ hîc ſenſuum nomine veniunt, ab iis affici poſſint. Nec capio, quomodo ab his communis differat ſenſus, qui exter-

norum ſenſuum objecta mediantibus ſenſibus externis percipit, ab invicem diſcernit & dijudicat, cùm ſenſus externi jam dum objecta ſenſibilia perceperint & dijudicaverint, horumque perceptio & judicum phantaſiæ diligentiorem conſiderationem excludat; cumq; omnia hæc ratio ſint, quomodo conſequenter ratio ab his moveri debeat, hoc eſt quod non intelligo? Res enim apprehendere & ad nonnulla, quæ ſub ratione boni cognoſcimus, ferri, intellectus & voluntatis duarum animæ rationalis facultatum ſunt, quæ hîc ſenſibus externis & internis tribuuntur. Ex quibus videtur idem eſſe dicere, cauſam ſomnambuli eſſe fortiorem appetitum loco motivam ad aliquid agendum ſtimulantem, ſenſibus reliquis à vaporibus ligatis, nec phantaſiam & conſequenter rationem moventibus; ac ſi dicerem, cauſam ſomnambuli eſſe fortiorem cupiditatem, qua fertur ad aliquod bonum acquirendum, quæ corpus faciat ſurgere perceptione & judicio â vaporibus ligatis, ut ratio non poſſit illa diutius retinere, & diligentius conſiderare & conſequenter rationem movere. Quæ mihi aut tautologa videntur, aut certè nil aliud dicunt, quàm corpus moveri ex imperio mentis pro re quapiam obtinenda, & tunc â vigilia prorſus non diſcernitur.

TH. II.

Alia prorſus mihi promittebam ab Helmontio, cum attentione igitur ejus de Formarum ortu tractatum relegebam. Operoſè probat lunam non mutuatitium â ſole ſed proprium habere lumen, aut ſi â ſole habeat, illud à frigido lunæ blas planè alterari, ita ut calidi ſolis radii in frigidos mutentur, utque luna divinæ intentioni ſatis faciat, neceſſe eſſe, habeat & aliã omninò lucem, qua ſingulis noctibus luceat, noctemque regat, atque

longè

longè alium effundendi ſui luminis modum, quàm quo ſolis lumen reflectit. Lunam nempe dimittere expanſum lumen proprium ultrà non minus, quàm citra hemiſphærium âeris, aquæ & terræ, ita tamen ut actio ſui regiminis lucis atque influentiæ potentiùs operetur in nocte, eamq; ſubinde in oppoſitam ſibi ſphæræ partem fortiùs influere, quàm ſuppoſitam. Probat hoc exemplo eorum animalium, quæ ſub denſisſimis tenebris eminus objecta ſua diſtinguunt eorumque celerrimos notant motus; quos noſtri oculi ſub meridiè vix obſervent, quæ, cùm ex oculis nullos emittant radios per quod plures oculi videant, illudque lumen non niſi lunæ debere ortum, tandemque concludit, Noctambulones clauſis palpebris clarè ſub denſis tenebris videre, abſque vertigine, ſecuros ſcandere, eò quòd lunari lumine fruantur. Non dicam quid de lunæ lumine proprio ſive mutuatitio cum erudito orbe ſentiam; cùm blas dicit frigidum, prædicatum non competit ſubjecto, motum enim ſtellarum localem & alterativum blas nominat, perinde eſt igitur atque diceret, motus lunæ frigidus. Nec video, cur luna alium effundendi ſui luminis modum, quàm quo ſolis lumen reflectit, requirat ut divinæ intentioni ſatis faciat? Ex utroque enim divina elucet Omnipotentia. Quæ de lumine ejus expanſivo ulterius addit, non capiò; cùm enim lumen nihil aliud ſit, quàm presſiò à radiis ſolaribus in oculi retina facta quam conſequitur idea luminis in mente, quomodo illa presſio ultra terræ hemiſphærium expandi poteſt, cùm interpoſita terra impediat quo minùs radii ad oculum perveniant, quo facto, qui idea luminis orietur? nec mihi cohærere videtur, ſubter terram etiam media nocte eſſe lumen; remotâ quippe cauſâ, neceſſe eſt removeatur effectus. Qui igitur

tur Noctambulones clauſis palpebris clarè ſub denſis tenebris videbunt? lunari lumine fruentur? quomodo lumen erit in denſis tenebris, & quidem ejus efficaciæ, ut clauſas palpebras penetret? Aut ego igitur vehementer fallor, aut hæc ſimul ſtare neſcia ſunt; denſisſimæ nempe tenebræ ſunt, id eſt, vel nulla penitus, vel exigua valde radiorum presſio eſt, & tamen clarè vident, id eſt, presſio radiorum ſolarium talis eſt, qualis requiritur; quæ certè manifeſtam involvunt contradictionem.

TH. III.

Nec Paracelſum intactum reliqui: vult ille diem eſſe corporum, noctem verò ſpirituum; de die corpora, nocte ſpiritus operari; corporum ſomnum ſpirituum vigiliam, & vice verſa eſſe; omne quod corpus in ſomno inſcienter facit, id in ipſo ſpiritum facere; quòd è lecto ſurgant, dormientes ambulent, id univerſum facere ſpiritum corpus gubernantem; hominem talem nomine proprio vocatum evigilare, aut cadere, quia proprio nomine appellato ſpiritus in ipſo perterrefiat, non enim minus terreri ſpiritus à voce hominis, quàm homines à voce ſpirituum, præprimis cùm ſpiritus elangueſcat audito nomine quod homo ipſo in baptismo accepit. Licèt itionis in ſomno cauſa citra angelos in nobis poſita ſit, ſi tamen in actum deducatur, tunc accedere angelum, qui cuſtodiâ tam diurnâ quàm nocturnâ ſuo officio fungatur. Nempe cùm dormienti ſpiritus eundi cauſam ſuggerat, præſto eſſe angelum ducentem & dirigentem, primò nempe malignum, qui hominem præcipitare quærens, eum ita ducat, ut circa feneſtras obrepat, tecta ſublimià ſcandat; adeſſe interim bonum angelum, cujus malignus ſpiritus neſcius ſit, qui præſervet &, ne maligni inſtitutum ſuccedat, caveat, huncque præſentem

ange-

angelum damni multò plus avertere in dormientibus, quàm vigilantibus, vigilanti enim ipſi jam antè mandatum eſſe, ut ſui curam gerat, ſeque ipſum cuſtodiat providentià rationis à Deo illi datæ, præterquam inſuper homo etiam protectorem Deum & bonum angelum habeat, quibus ceu comitibus ſtipatus tutò & ſecurè ingrediatur. Fragm. lib. de ſomniis & Philoſph. *Tract. 4. & 5.* Cùm de ſpiritibus hic adeò multa. Philoſoph. *Tract. 4.* de diſcrimine corporum & ſpirituum evolvi, in illo ſpiritum & corpus contraria eſſe ait; ſpiritum corpus ſeducere, non verò corpus ſpiritum; corpus non verò ſpiritum, non animam peccare; corpus eſſe obſcurum, corpus cogitare; ſpiritus alios eſſe cœleſtes, angelos nempe optimos; aliòs infernales nempe Diabolos; alios humanos videlicet defunctorum hominum; ſpiritus ignis eſſe Salamandras; aëris Sylvanos aquæ Nymphas; Terræ Sylphes, Pygmæos, Incubos. Quo diutius circa hæc occupabar minùs intelligibilià fiebant, de Salamandris, Nymphis &c. Comitem de Gabalis conſulebam, ſed nihilo doctior reddebar, cùm præter fabulam nihil ſapiat. Corpus & ſpiritus ſuntne contraria? ſe ne mutuò deſtruunt? corpusne cogitat? talia hæc certè ſunt, quæ cum ratione conciliare nequeo, huic tamen tota noctambulonum innititur doctrina. Certum quidem, & ſacris literis conforme eſt, Diabolum pro ſuo posſibili nos ut ſeducat conari, Deum verò nos cuſtodire, ſed ex hoc actionum merè naturalium cauſas deducere velle, eſt Deum ἀπὸ τῆς μεχανῆς accerſere. Perterrefit ſpiritus audito nomine quod homo in baptismo accepit, homoque cadit; ergone nulli ſunt noctambulones niſi Chriſtiani? Quales quæſo illi fuere, quorum Ariſtot. de generatione Animalium c. 1. meminit, & quorum na-

ram Galenus lib. 2. de motu muſculorum explicat? Certè ethnici: ejusdem hæc tenoris ſunt cum eorum ſententia, quæ vult illis hanc inter dormiendum ambulationem contingere, quibus in baptismo ſacerdos aliquid verborum vel ceremoniarum omiſerit.

Th. IV.

Vix ſpirituoſum ſeminis virilis nectar ovum muliebre irrigat, quin ſucceſſivè membrorum emergant ſtamina & ichor vaſa & cor pervadens modò lutei coloris, modò rubiginoſi, rubeſcente demum ſanguine paulatim ſe prodat. Adoleſcunt tenera ſtamina & ſolidiora, poros conſtanter adipiſcuntur ſingulares, in quos tum iteratis micationum ictibus adigitur cruor, ex eo â poris continere neſcium ſequeſtratur & in alterius naturæ & nominis liquorem coit, cujus diſpendium in ventriculo & inteſtinis reperiundum lac reſarcit, donec embrio robur nactus, ſe vivere motu & quandoque vagitu prodat, tandemque egreſſurus calcitrationibus matri moleſtus excludatur. Hic omnium inops, indigus tamen omnium, inter nutricum brachia hæret, ſuo nec dum brachia nec pedes funguntur officio, ſenſuum uſu magnam partem deſtituitur, rationis veſtigia vel nulla, vel paucisſima exerit, totaque vita perpetuus videretur ſomnus, niſi palpebrarum diductione atque clamoribus ſe vigilare adſtantes moneret. Succreſcente ætate rationis ſcintillæ paulatim in luculentiorem flammam faceſſunt, incipit in corpus dominari & in ſenſus & motus plenum exercere imperium, & ita quidem, ut, quæ ſub nativitatis primordiis tota videbatur otioſa, jam nihil minus ſit, ſed ſopito etiam corpore corporearum rerum imaginibus delectetur & variis inſomniis ludat. Quorum natura quantum ad præſentem affe-

ctum requiritur, ut indagetur, præſuppono ex Anatomicis.

Th. V.

Corporis humani ſtructuram totam eſſe mechanicam: omnis caro ejus in muſculos diſtributa eſt, ſeu caro ejus non rudis & indigeſta moles, ſed in portiones certas diviſa eſt, quæ communi & propria membrana veſtitæ ex fibris tum nerveis, tum carneis, venis ac arteriis componuntur, quorum omnium ea eſt connexio, ut carneæ muſculi fibræ (quas ſi tendinoſas appellare velis non eſt quod repugnem; muſculus enim pluries aquâ dilutus omnes & carnoſas & tendinoſas ita dictas fibras habet albas, quæque non aliter ab invicem differre videntur, quàm quòd hæ graciles, ſubtiles & compreſſæ propter minorem poroſitatem ſangvinem non adeò admittant, illæ verò ſpongioſæ â ſangvine humectentur) circa finem intortæ coaleſcant, communemque funiculum conſtituant, licèt toto tractu maneant ſingulares, cujus ideam redimiti mulierum cincinni referunt: (apprimè enim hic notandum eſſe ait Nic. Stenonis de muſculis & glandulis *p. m. 21.* in utroque tendine ut ut tenui, totidem eſſe filamenta ſibi mutuò incumbentia, quod in ventre numerantur carnes, qui fiat, ut ventribus compactiores ſint tendines; deinde interiora filamenta tendinum exterioribus ſemper eſſe breviora, & hinc in eodem ordine fibræ licèt totæ quà carneæ ſunt, inter ſe ſint æquales, tendinoſarum tamen utrinque partium certam ſervent inæqualitatem:) atque in caput & caudam faceſſent, quæ in medio ab invicem diſtant, & ſangvineorum vaſculorum ramificationes in relicta admittunt interſtitia, quæ vaſcula una cum innumeris fibris transverſalibus

reticularem componunt membranam, quæ fibrarum faſciculos inveſtiat & colligat. Cùm enim nervus muſculum ingresſus tunicam exteriorem depoſuit, ut cum tendinoſarum fibrarum extremis proximè muſculum inveſtiat, propagines has transverſas emittit & fibrillas muſculoſas in faſciculos muſculares colligit. Curioſior anatomia, quam microſcopiis & induſtriæ D. A. van. Lewenhoeck acceptam ferimus, quasvis carneas fibras ex aliis fibrillis eſſe coagmentatas, haſque rurſus ex aliis eſſe, detexit, in quarum ſingulis eadem, quæ in toto muſculo, ſtructura eſt, adeò ut quælibet fibræ & fibrillæ ſui generis muſculus ſint, computo Epiſt. 3. Mart. 1682. data, quamlibet fibram ex 3181. fibrillis, quarum præter propter 1000000. pollicem quadratum explent, ſubduxit, nec ſine ratione ſuſpicatur, quòd, cùm quilibet muſculus ex tot millenis fibris conſtet, quarum quælibet exiguus muſculus ſit ſuis membranis tectus, & harum fibrarum quævis ex fibrillis compoſita ſit, hæ totidem ſint muſculi ex aliis minoribus iterum muſculis compoſiti: Obſervavit idem faſciculorum fibroſorum priſmaticorum transverſim ſectorum extrema ab invicem diſcerni & patulas inter illos eſſe vias. In ſingulis ſeu dicam fibrillis, ſeu muſculorum faſciculis, plicas modò circulariter intortas, modò flexuoſas, ceu totidem elateres annotavit. Cùm verò advertente Nic. Stenonis de muſculis & glandulis p. m. 19. nulla in ullo muſculo facilè reperiunda fibra, unam rectam quæ conſtituat lineam, ſed ſingulæ in tres minimùm lineas, qvæ duos angulos alternos comprehendunt, diviſæ ſint; nec ipſæ hæ tres lineæ ſemper rectæ, ſed ſæpe caro, interdum & tendo curvam efficiant lineam, ab earum verò juxta ſe ſitu muſculi nominentur, illas

ad

ad figuras mathematicas ingenioſiſſimus vir Joh. Al. Borellus de motu animalium *cap. 2. prop. 3.* reduxit, oſtendendo] alios priſmaticos, directos, rhomboidales, decuſſatos, peniformes, radioſos, ſphincteres, circulares, ſpirales, orbiculares alios eſſe muſculos.

Th. VI.

Præſuppono ſecundo carotides cervicalesque arterias non tantùm utramque alluere meningem, ſed ipſum innumeris circumfluis rivis irrigare cerebrum, quarum nonnullæ quaſi ſolitariæ capillaceos in ſurculos abeunt in cineream cerebri ſubſtantiam inferuntur; aliæ in retiformes piæ meningi ſubtenſos plexus abeunt, aliæ medullæ, cerebello aliæ proſpiciunt; Aliæ verò ſimul coëundo mirificè in ſemet ipſas contorquentur, convolvuntur, ut ita inſemet ipſas inflexæ & ad invicem inclinatæ, ſimulqve coëuntes inter bina receptacula ſellæ turcicæ lateribus appoſita, in rete mirabile; aliæ ventriculos cerebri ſubingreſſæ in plexus choroides deſinunt, de quo conſulatur R. Vieuſſens Nevrograph. Univerſal. *lib. 1. cap. 6. & 7.* Corticem cerebri minimarum glandularum proventum & congeriem eſſe, quæ deſinant in albas nervorum radices, ita adinvicem adaptentur, ut exterior cerebri ſuperficies harum congerie formetur, & figuram ovalem, ita ut intermedia plurima ſpatia ferè æqualia ſint, habeant, obſervavit M. *Malpig. cap. 1.* de cortice cerebri. Glanduloſus iſte cerebri cortex ex meris variæ magnitudinis coagmentatus eſt vaſis, quorum incomprehenſibilis adeò eſt tenuitas, ut ſi unicum arenæ granum in 64000000 particulas divideretur, nulla tamen illarum aliquod horum vaſculorum cavum ſubingredi poſſet; Lewenhœck Epiſt. 25. Julii 1684. exarata. Teſte ſupra laudato Mal-

pighio

pigio interior corticis pars à ſe promit fibram albam, nerveam, ita ut ex multiplicium fibrarum connexu & faſciculo alba medullaris cerebri ſubſtantia emergat. Qvod medullare corpus viſum eſt C. Fracaſſ. de cerebro, non homogenum, ſed quoddam concretum, conſpicuis fibris, ad minima diverſimodè poſitis compagem ſervantibus, medullamqve eſſe veluti filis mutuò ac omnifariam nexis grandem ſpongiam; qvarum fibrillarum aliæ aliis, dum ſitum naturalem ſervant, adeò proximè juxta ponuntur ubi glanduloſæ nullæ particulæ ipſis inſeruntur, ut ſenſile nullum inter ipſas relinqvatur ſpatiolum & continuum conſtituant corpus: qvemadmodum interiores baculi fibrillæ, licèt ipſarum aliæ ab aliis ſeparabiles ſint, continuum alterum corpus baculum nempe componunt. R. Vieuſſens Nevrograph. *Univer lib. 1. cap. 10.* qvod etiam affirmat A. Lewenhœk loco citato, qvi has fibras vaſa eſſe unam centeſimam partem pili craſſitiei circiter adæqvantia, humorem cryſtallinum vehentia, reticulariter ſibi innexa eſſe, cum induſtria obſervavit. E binorum cerebri hemiſphæriorum cinerea ſubſtantia emergunt medullares fibræ, qvæ totam ferè ventriculorum efformant cameram, in cujus caverna plexus choroides reperiuntur, qvi â poſtica ventriculorum regione ad duplicem uſqve fornicis radicem exporriguntur, qvi plexus ſupra glandulam pinealem, qvæ per duas radices medullares inſignes parti ſubjectæ affigitur, velut ſupra fibulam ſuſpenditur, & in debita expanſione continetur, Willis de cerebro *cap. 2. & 14.* Tenuiſſimæ fibræ medullares, qvarum unaqvæqve propria obducitur tunica ſimul coaleſcunt & in album ac teres abeunt corpus intra qvod à dicta membrana totidem diſtincti formantur tubuli, medul-

laris

laris ſubſtantiæ reconditoria ab arteriis veniſve irrigua, qvod poſtqvam ê vertebrarum emerſit ſpecu, in multas propagines diviſum, omnibus corporis partibus implantatur.

Th. VII.

Præſuppono tertio ſingulis cordis pulſibus canales arterioſos ſubingredi ſangvinem, qvi piſtilli inſtar omne illarum cavum opplentem cruorem in minutisſimos adigit tubulos, eoque impetu ſimul vim infert, qvæ ambitum arteriarum circumſcribunt, tunicis mediæque tunicæ cartilaginoſas annulares & renitentes fibras dilatat, quæ impetu illo paululũ remittente elateris inſtar naturali ſtatui ſe reſtituunt, ſtatim rurſus ab exiliente ê corde ſangvine diſtendendi, & ſic alternatim dilatatio & contractio arteriarum ſe excipiunt. Sangvis ſuam redolet proſapiam & ſola corpuſculorum, ſive molem, ſive figuram ſpectes, ineffabili diverſitate ſe commendat, quas omnes inteſtinus motus ita invicem connectit, ut ſenſibus primo homogeneus videatur. Cùm ad aortæ, ſive bivium dixeris, ſive trivium, pervenit, ex legibus motus, quibus non minus minima quàm maxima naturæ obediunt, levisſima ac ſubtilisſima, qvantum nempe tanta particularum confuſio patitur, rectè aſcendendo calvariã ingrediuntur, ubi, ſive per plexus diſtribuantur, ſive anfractus glanduloſos corticalis ſubſtantiæ, ſive rectos medullæ cerebri tubulos ſubeant, propter ineffabilem vaſorum parvitatem omnino maximam acquirunt ſuperficiem, vi cujus indefinitæ parvitatis corpuſcula majoribus pariter & minoribus contermina poris, dum â continuis ſangvinis truſionibus urgentur in ſalebroſis his anguſtiis, ex his elabuntur & pars tubulorum occupat interſtitia, â ſubſeqventibus in ampliores cerebri ca-

 ver-

vernas expellenda,pars ex plexus choroidei poris his obviat & in his antris ſimul aſſervantur. Idem facilè & in aliis intellexeris partibus, dummodo propter vaſa, enarratis modò, majora, ſi illa nervorum exceperis ſanguinemque minus ſubtilem vehentia,craſſioris conſiſtentiæ humores ſequeſtrari debere reputes, & ideò hos humores pro nutritione partium circulantes, illos verò ſpiritus animales appellare ſolent.

TH. VIII.

Ex dictis ſpontè fluit totam cerebri, nervorum, muſculorumque ſubſtantiam non modo concuti, ejusq; fibrillas tremere, dum tanta vi expulſis humoribus innatant, imò canales tubulosve iis turgidulos fibras ab invicem removendo partes reddere molles & ſucciplenas, ut vel hoc nomine ad motum ſint indifferentes, quo magis ad fluidorum naturam accedunt. Primo etiàm obtutu patet eodem ſemper alveo fluentes ab eadem ſcaturigine oriundos omnes fibrarum villos verſus eandem direxiſſe plagam, ut illis innatando motum illorum non retardent; propter conſtantem ſitum rigidiores factos reflecti neſcios eſſe; quoties verò fiat, ut alicubi non quidem frangantur, ſed plicam nanciſcantur, omnem occludere tubulum & valvulæ inſtar regurgitaturis humoribus obicem ponere, eò quidem valentiorem, quo retrofluentes magis eos fulciunt. Fluctus & undas tandem agerent, ni eodem tempore per lymphatica partim, partim per inſenſibilem tranſpirationem totidem abirent quot de novo alluunt. Impoſſibile, imò foret muſculos alternatim diſtendi & contrahi, niſi præter nominatas & aliæ adeſſent viæ, qua viciſſitudine perpetua antagoniſtas ſubingredi poſſint, qui nec dilatari poſſent tubulis ab humoribus diſtentis, nec in-

nota-

notabilem adeò molem attolli, niſi ille humorum æſtus hunc ingrederetur. Conſtat ex præcedentibus theſibus fibroſam cerebri ſubſtantiam in funiculos ſua obductos tunica compingi, atque ita continuo tractu hinc inde ſurculos muſculis implantare, illorumque partim contexere tunicam, partim propaginibus transverſi ſubtegminis inſtar in muſculoſos faſciculos colligere, quo fit, ut pro nutritione partium circulantes humores & ſpiritus animales corporis continui habeant rationem, ut preſſo alterutro alterum oppido moveatur, non quidem incertis fluctibus ſed juxta fibrarum villorumque decurſum regurgitationi reſiſtentium â cerebro in muſculos non verò vicisſim, quod â priori & poſteriori facilè quidem probatur, imò à quamplurimis jam dum probatum; cùm tamen Excellentisſimus D. Joh. Bohn. ante biennium in Programmate quodam ſibi ab Academiæ Piſanæ Lumine Clarisſimo Bellino communicati experimenti, quo dicta ad ſenſum confirmantur, faciat mentionem, id totidem verbis ſubjiciendum cenſui. *Cani vivo, aut qui modo exſpiravit, quàm citisſimè, & circumſpectè elevetur ac removeatur ſternum, ſepti vero pars anterior à coſtis liberetur, ita tamen ne nervi phrenici lacerentur: horum alteruter prope cor, digitis v. g. manus ſiniſtræ anterioribus comprehendatur, comprehenſaque ad omnimodam uſqve compresſionem, & donec diaphragma à motu planè ferietur, ſtringatur. Quo facto eidem nervo alterius manus digiti bini ſub prioribus firmiter ſemper perſiſtentibus adaptentur & aliquali compresſione ad diaphragma ducantur, hæcque tendentia compresſiva aliquoties repetatur. Sic diaphragma ad priſtinas contractiones redibit, motumque manifeſtum præſtabit: ita tamen, ut, ſi ſuperioris manus ſtabilis & alterius ſucceſſiva compresſio*

continuetur, demum omnis ſepti contractio ceſſet. Donec utraque manu remota nervus ſibi ad aliquvantulum intervallum linquatur, poſtmodum verò eidem duplici ſtricturæ exponatur; utpote qua ratione eadem muſculoſa compages ſyſtoles priſtinas molitur: Manifeſto ſatis indicio fluidum quodpiam â cerebro ad diaphragma per nervos venire, quo intercepto, non ſtagnat ſolummodo, quod infra ſtricturam eſt, ſed eo ſemel expreſſo non regurgitat (ſufficeret enim ſubſequentibus presſionibus) donec laxatis denuò meatibus novæ à cerebro affluæ ſuppetiæ id præſtent. Ut eo, unde digreſſus ſum, redeam: ſi ſpiritus animales in cerebri ventriculis cum omni indifferentia moti ſpecialius verſus aliquem nervorum premantur, eodem inſtanti illi premuntur humores ad quos ille exporrigitur nervus, qui ab illo addito calcari non ſolùm in cincinnos crispatas fibras diducunt, ſed ſuo conatu in vicinis antagoniſtisque muſculis hoſpitantes humores eo verſus pellunt, quorum torrens tubulos ingreſſus fibras attollit, muſculi longitudo in latitudinem abit, dum interim antagoniſta elongatus reſiduos exprimit atque prioris contracturam juvat. Arcuati cincinnorum fibroſorum ductus in extenſo muſculo diducti ab æthere mutatos eorum poros ægrius ſubeunte ad priſtinum ſitum efficaciter revocantur, & facilè nimis criſpatos antagoniſtæ denuò diducerent, niſi vim ætheris eluderent humores tamdiu donec ſpiritus animales mutato influxu vim ætheris juvent, atque ſic alternativam muſculorum diductionem & contractionem efficerent, unde tam multifarius membrorum ſequitur motus, ut fidem omnem excederet, niſi ſenſibus noſtris & rationi indies fidem faceret.

TH. IX.

TH. IX.

Fateberis mecum B. L. corpori organico animam arctiſſimè junctam, hujus tamen conjunctionis naturam penitus nobis ignotam eſſe, nec, niſi Dei bene placitum ſupponamus, à nobis cogitatione attingi poſſe: â poſteriori ſaltem videmus diverſos corporis motus certas in mente parere perceptiones, & viciſſim illius cogitationes determinatos corporis conſequi motus, & hoc omne eſt quod nobis de hac unione innotuit; omnes humanas actiones vel ingenioſiſſimi mortalium ex his legibus fundamentalibus deducant oportet, non datur hîc plus ultra. Omnibus illa corporis partibus ratione operationis præſens eſt, ſpecialius tamen quòd ſuas functiones exequatur in cerebro in omnium confeſſo, nec Te rationum ſerie morabor, cùm hujus loci non ſit, ſed impræſentiarum ſaltem largiaris rogo, ut id conarium eſſe dicam, ſi non ut rei veritatem, ſaltem ut hypotheſin, cujus veritatem, ſi phænomena ſecutura non penitus evincent, veriſimillimam tamen reddent.

TH. X.

Nullâ operâ voluntarii membrorum motus explicantur, ad qvos ciendos ex Th. 8. nihil amplius deſiderari patet, qvàm qvòd ſpiritus animales pro noſtro beneplacito in diverſos nervorum determinentur tubulos, fiet illa determinatio ex Th. 9. qvando ex imperio mentis conarion à duabus nervaceis fibrillis in medio ventriculorum & ſubtiliſſimo animalium ſpirituum latice pendulum ex Th. 6. nutat, qvo verſus enim nutabit, eò verſus determinabuntur ſpiritus muſcularis motus authores. Gnara non ſtatim domicilii ſui mens eſt, ſed longo demum uſu, qvi tubuli qvibus reſpondeant muſculis, addiſcit, unde tantam

 nan-

nanciſcitur facilitatem, ut poſtea aberret nunqvam, ut qvi infans vix balbutiebat, & aliqvot annorum decurſu vernaculam vix loqvebatur lingvam, jam plures exoticas expeditè calleat; qvi titubantes vix dum firmabat greſſus, ille choreas ducit, in funibus oberrat & ſtupenda membrorum agilitate admirationem omnium meretur.

Th. XI.

Senſuum notitia, cujus fundamentum altera unionis lex eſt, operoſioribus non eget ratiociniis, dummodo enim conſideremus utramqve auditorii nervi portionem ſitu parallelo foramen oſſis petroſi ingredi, & in varios terminari ramos, qvorum alii cochleæ baſin ingreſſi tenuiſſimis filamentis per omnes laminæ ſpiralis gyros ſparguntur, alii obliqvo itinere tranſeuntes foramen, qvod patet in laqveari arcuato veſtibuli in portam canalis ſemicircularis ſuperioris, alia inferioris, & in oſtium anterioris abeunt, pars ad fundum veſtibuli protenſa commune ſubintrat oſtium, alii recipiunt ramos muſculorum, oſſiculorum, & chordæ tympani, ſicqve mutua cohæſione auditus organum ſuccingunt, videatur de his Du Verney de organo auditus part. 1. Egrediuntur ê calvariæ ſpecu per exigua oſſis ethmoidëi foramina à proceſſibus mammillaribus oriundæ tenellulæ fibrillæ utraqve meninge veſtitæ & in narium papilloſam terminantur carnem, olfactus organum. Intra oculorum orbitas medullares nervorum opticorum fibrillæ circa humorem vitreum expanſæ in retinam abeunt, dum utriusqve matris filamenta in uvea & ſclerotica terminantur, qvorum tanta eſt exilitas, ſupputante Lewenhœckio epiſt. ſuprà citata, ut arenæ grano in

1889744000

18899744000 partes diviſo, unaqvæqve pars cum illis ſaltem æqviparari poſſit. Innumeræ pyramidales papillæ reticulari involucro circumvolutæ extimam cuticulam velut ultimum terminum attingentes corporis nervoſi progenies & organum tactus ſunt, vide M. Malpigh. de tactus organo, papillare lingvæ corpus, qvod per totam ejus, præcipuè ſuperioris areæ, portionem membranæ inſtar excurrit, in baſi propaginem nerveam habet, cui appenditur, guſtui inſervit. Qvas fibras omnes & ſingulas, ſeu ſi mavis illarum tubulos ſubingreſſi animales ſpiritus tendunt, ut ab objecto ſibi proportionato commoti receptum tremulum motum cerebro inferant & pro diverſa motus modificatione ab objecti diverſitate producta ex Th. 9. ſonorum, ſaporum, odorum, aliarumque viſibilium & tactilium qvalitatum excitant ideas, qvas ſenſus appellamus.

Th. XII.

Dum ſibi impreſſum tremulum motum nervorum funiculi ad cerebrum deferunt, ille tenerrimæ texturæ filamenta partim ſolitariò, partim qvatenus reticulare componunt corpus, conſiderata, innumerabilibus modis afficere poteſt, ita ut vel ſingulas, vel plures fibras, vel obiter, vel profundè plicet, aut in iis omnibus modis cogitabilibus ſulcos ducat, aut omnis figuræ, vel molis poros imprimat, qvæ veſtigia cum ea, qvam in ſpiritibus animalibus excitant, radiatione rerum in mente ideas non producunt ſolummodo, ſed eos toties in mente reſuſcitare debẽt, quoties à qvavis alia cauſa interna denuò aperiuntur: nempe apertis iisdem veſtigiis eadem ſequitur ſpirituum radiatio & ſimilis in mente perceptio, adeò ut mens non cauſam iſtius ſpirituum motus, ſed ipſum motum

con-

conſideret, & juxta data illa judicet res quaſdam nonnunqvam præſentes, aut junctas eſſe, quæ tamen non ſunt. Conarium etiam pro mentis imperio nutet, orientur in illa earum rerum ideæ, qvarum veſtigia reſpiciet, atque ita res illas vel memoriâ tenebit, vel de iis ratiocinabitur. Si etiam intelligamus non eſſe primam vicem quòd veſtigia eam cogitationem, qvæ tunc menti præſens eſt, dederint, ſeu nos jam antea eam rem imaginatos fuiſſe, reminiſcentia excitabitur. Nec conceptu difficile eſt, quòd ſi veſtigium quoddam reliquis notabilius ſit & ab objecto quodam fortiori excitetur, ſicuti ejus motus reliquos antecedit, ita mentem hoc ita afficiat, ut in hujus conſideratione mens tota hæreat & quaſi extaſin paſſa non niſi à vehementi ſatis objecto revocetur, tunc tota circa hæc occupatur, de eo ratiocinatur & judicat, reliquorum omnium incuria.

Th. XIII.

Perpetuum ſpirituum impendium dicam, an diſpendium, eorum annona ſequatur oportet, niſi cum nutrimento reqvies concederetur; ſeu, ut magis convenienter loqvar, dum ſpirituum pauperies fit minus ſpirituoſus ſangvis debilius fermentat, pulſus langveſcit, pori connivent, fibræ ſubſident, tubuli anguſtantur, non dicam in toto corpore, quanquam & in illo fiat, ſolùm loquar de cerebro, in quo flaccidiora fiunt omnia, ventriculorum cerebri concameratio aliqvantiſper anguſtatur, de ſolita tenſione fibræ remittunt, quo fit licèt ab objectis externis nervi commoveantur, motus tamen is vel in nervis ſuffocetur, aut ſi vehementior ſit, ut ad cerebrum deferatur, aut ſi ita debilitatus glandulam attingat, flaccidas illius fi-

bras

bras non moveat, nullaque ſubſequitur perceptio, nullus fit ſenſus, mens de circumſtantibus non admonetur, altisſimum hîc eſt ſilentium, unde neque pro corporis indigentia in muſculos determinat ſpiritus, quorum etiam paucitas huic imperio obſtat, imò ſæpisſimè impedit, ne olim facta cerebri veſtigia relegat, ſicque altisſimo homo ſomno ſepultus jacet. Donec tandem, dum iteratò cor tranſit ſangvis, magis attenuetur, ejus corpuſcula magis incidantur, auctisque fermentationibus arteriarum tunicas magis feriat, partium tubulorumque latifundia ſubeat, atque ſic modò dictis obſtaculis remotis omnibus de externorum præſentia admoneatur mens, turbaque ſpirituum omnibus imperatis rurſus par corpus variè moveat, atque Homo vigilet.

Th. XIV.

Dum ita per gradus fermentationes redintegrantur & omnia paulatim turgidula fiunt, curſus ſpirituum in cerebri veſtigia fortuitò incidit, modò hæc, modò illa identidem aperit, & res, quarum veſtigia aperiuntur, menti ſiſtit præſentes, quas eo non obſtante, quod vel omnes, vel aliqvi ſenſuum ſopiti ſint, mens conſiderat, deqve iis ratiocinatur & judicat, ſuntque illæ ideæ quandoqve magis diſtinctæ, magisque vividæ, quàm illæ vigiliarum, turbantur enim à nullis aliis, ſed circa illorum conſiderationem mens tota occupatur, illudque præprimis ſi veſtigiorum ſulci valde ſint profundi & notabiles ut mentem ad ſe rapiant & fortuitam glandulæ mutationem impediant. Imò ſi tale aliquod veſtigium cum quadam animi pasſione junctum ſit, hæc etiam ſtatim inſequitur, nec mens attendit ad reliqua, ſed in illas par-

tes determinat ſpiritus, quæ executioni ejus uſui ſunt, huic enim non obſtat reliquorum ſenſuum organa â ſpiritibus nec dum inflata tota eſſe, illud quippe ex lege conjunctionis Th. 9. non requiritur, cùm nec ipſa v. g. cæcitas huic imperio ejusque executioni obicem ponat, ſufficitque menti, ſi ad hunc actum organis requiſitis gaudeat. Dormiunt, & res, quæ non adſunt, ſentiunt, ſine oculis vident, ſine auribus audiunt, dormientes vigilant, vigilantes dormiunt, adeò ut inter ſomnium & cogitationes vigilantium diſtinguere difficillimum eſſe tum, quando caſu aliquo factum ut minimè animadvertamus nos dormiisſe, non ſine ratione dicat Th. Hobbes de civitate *part. 1. cap. 2.* qui in eodem loco has dormientium imaginationes ſomnia dicit.

Th. XV.

Ne incertus fluctuem ſigillatim explicabo hiſtoriam oppidò raram, quam recenſet Henricus ab Heer Obſerv. medic. 2. *Novi ſenem ſomnambulonem mihi â primis cunis ſociennum fidum. Hic (nec enim libet meminiſſe eorum, quæ de vulgo noctambulis ſcribuntur) mira in ſomno & fecit obſervatione digna, & paſſus eſt. Cùm admodùm juvenis in celebri Academia poëſin profiteretur atq; interdiu mentem in omnia verſaſſet, ut verſum ad incudem ſæpiùs revocatum meliùs tornaret, quod vigil nequiverat, noctu ſurgens, pluteum aperuit, ſcripſit, ſæpiùs alta voce, quod ſcripſerat, relegit; demùm cum riſu & cachinno ſibi ipſi applauſit: atq; contubernalem, ut ſecum plauderet, hortatus eſt, poſitisq; ſanpaliis & veſte, clauſo pluteo, chartisq;, ut veſperi fecerat, repoſitis, lectum repetiit, ſomnumq;, dum excitaretur, protaxit. Omnium, quæ noctu geſta eſſent, ignariſſimus. Manè poſt oratiunculam ad ſtudia rediens, nondum*

viſis chartis pridiana ſollicitudine adhuc laborans, quomodo hiatus verſuum impleret cùm chartas volvens, eas impletas ad ſuum libitum idq́ ſua manu videret, ſyderato ſimilis, ſerioq́ ſollicitus bonine an mali genii opus hoc eſſet, ſocios cachinnantes cum lacrymis rogabat, ſi qua poſſent via hanc ſibi moleſtiam eriperent. Illis, quod geſtum erat, viderant enim vigiles, narrantibus, nec fidem noctambuloni facerent, ſequenti nocte poſt ambulationem in alienum lectum deducunt caputq́ cervicali, quod ad pedum locum aptaverant, componunt, atq́ in talari veſte, quam caſu ſervaverat, ſopitum dimittunt, non niſi adulta luce, ſpontè expergefacto, adſiſtunt; omniaq́ & maximè ſurrexiſſe ſe negantem, taliaq́ legiſſe & ſcripſiſſe facilè tot circumſtantiis convincunt. Miror illum feliciſſimæ alioquin memoriæ, tam longi in ſomno ſtudii & ſcriptionis, obſervavi enim aliquando tres, quatuorve horas duraſſe, nullam reminiſcentiam habuiſſe. Sed hoc mirius; quod ambulatio ipſius nocturna, lectio, ſcriptio, pronunciatio nihilum â diurna differrent, cùm in aliis plerumq́ hæc omnia imperfectè, ſicut in ebriis, fiant; aut ut in pueris loqui & incedere diſcentibus. Illud miriſſimum, meoq́ captu altiùs, cùm multo poſt relictis ſcholis uxorem duxiſſet omni virtutum genere eximiam, eam tamen, ut fert conjugum conditio, quædam celaret, quoties noctu infantulum cunis ereptum utplurimum geſtans, domum perambulabat comitante per omnia uxore, ſecretiſſimos ipſi cordis ſinus rogatus patefaciebat, ad omnia uxoris quæſita veriſſimè & ſine amphibologia reſpondebat, ita ut â dormiente, quæ â vigili nullis extorſiſſet illecebris, aut artibus, quæq́ rogare erubuiſſet, ſimplici interrogatiuncula, quicquid vellet, ſincere & ſine fuco intelligeret, mirante ſæpiùs noctambulo, quomodo quæ ſuo uniùs ſinui credita putabat, in uxoris cor, linguamq́ veniſſent. Uxor ſurrecturum ſæpe vel

arctis complexibus, vel blanda prece in lecto tenere conabatur, ſed fruſtrà. Amplexam enim ad ambulationem quoties loquebatur, vel trahebat, vel amicè compellabat, aliàs, illa altiùs dormiente, ſolus noctambulabat. Sub annum ætatis quadrageſimum quintum, cùm ſcilicet & ſomni breviores ipſi fierent, & ſomniis, quibus noctambulus carebat, minus perturbati, noctambulare deſiit, nec unquam ſe ſopitus movit lecto, niſi pridiano vino venas nimium inflasſet. Qui ambulantem & legentem viderant & ſocii & uxor, & familia obſervare juſſa, oculis apertisſimis fuiſſe aſſeverabant. Ipſe tamen nihilum ſe vidiſſe ſanctè affirmabat. Simile exemplum habet Jac. Horſt. de Noctamb. de Sene, qui adoleſcens ſurrexit, lecto ſe ſubduxit, & ad illum ſponte rediit, aliis autem ætatibus nihil tale peregerit. Omnes noctambulorum actiones illos revera vigilare arguunt, oculos ſaltem & quandoque aures dormire, adeoque à coecis & ſurdis non differre in ſuis, quas obeunt, actionibus, qui cum ambulent, aliaque varia peragant, indicant mentem non egere illorum ſenſuum miniſterio, ſed, dummodo alia ſufficientia data habeat & inſtrumenta, imperata ſua exequi, cùm reliqvum totum corpus vigilet, adeoque in nychobatis hoc peculiare eſſe, quòd brevisſimi & maximè patuli oculorum nervi, licèt â ſpiritibus repleantur reliqui omnes, ab iis non tendantur, ſed toto corpore vigili hi ſoli dormiant; lunaticorum nimirum fermentationes vegetas ſatis eſſe, ut brevi temporis ſpatio reſumant vires & paſſum ſpirituum diſpendium reſarciant, aut accedentibus vel animi pasſionibus, vel vino &c. promptisſimè ſuccendantur. Ita Paracelſus ebrius fertur noctu conſurrexiſſe, arreptoque gladio per totum cubiculum ita ſæviiſſe, ut ſibi

ſibi aliquoties periculum timuerit, poſtea verò iterum in lecto compoſitum quieviſſe: quod in Paracelſo ebrietas, illud in ægro Petrus Salius Diverſus ab animi paſſione de affectibus Particul. *c. 18.* notat, dum ait: *Alterum curavi, qui cum naturâ jurgioſus & contentioſus cum aliis foret, ut plurimùm ſomniabat ſe cum aliquo manum conferre, indeq; è lecto ſurgens arma capiebat, gladiumq; evaginatum furioſè vibrabat, perindeq; ac cum inimicis pugnans, undiq; parietes ac circumſtantia loca percutiebat.* Simile noctiſurgium timoris effectum ibidem loci narrat, dum conjugata cum marito dormiens ſubito ê lecto exiliit, ac ad oſtium properavit, expergefacta â viro tremens ad lectum regreſſa eſt, ſe ſomniaſſe narrans, fugere ex lecto tunc temporis voluiſſe ad evitandam vim ſibi illatam ab homine venerem ab ea expetente. Hîc recurrere ſolent actiones diurnæ, præprimis ſi illarum veſtigia animi paſſio fecerit profũdiora; paſſim in hac diſſertatione allata exempla, partim etiã ſequens, id confirmabunt, recenſent illud Actorum Eruditorum Collectores Anno 1688. menſ. Jan. ex Phænom. medicis ſingularibus Caroli Comitis de Caballis: *Videlicet virgo erat annorum viginti, furore uterino cum frequentibus nocturnis pollutionibus vexata crebrius, quæ tandem more ſomnambulorum ſurgebat dormiens ac totâ ferè nocte circumvaga eadem ſedulitate cuncta exequebatur, quæ diurnis horis deſtinata noverat. Interdiu quæſita nihil eorum omnium recordari potuit, quæ tum egerat. Accidit autem, ut in furore conſtituta quævis obvia, ac inter illa forficem majorem in uteri vaginam violenter intruderet, ſeq; hac ipſa ſauciaret ſatis periculoſè.* Non mirabimur itaque ætatis decurſu quandoque mutari, cùm illud peculiare nervorum opticorum,

 quod

quod â minima circumſtantia dependere poteſt,ſucceſſu temporis mutari posſit,& ſanguinis fermentationes â priori ſtatu longisſimè recedere ſoleant.

TH. XVI.

Interdiu mentem in omnia verſavit, ut verſum ad incudem ſæpius revocatum meliùs formaret, & quod vigil nequiverat,dormiens ſcripſit, & cachinno ac riſu ſuo applauſit, Verſus componere ingenii opus eſt,nec â corpore dependet, niſi in quantum cerebri veſtigia ſupellectilem verborum ſuggerunt, cumque hìc totum ferè corpus vigilet,ſine hæſitatione illa mens releget, & quidem eò promptius, quòd ſenſuum objecta illi non officiant & ejus meditationes turbent,ſed illa tota circa haſce occupetur,id commodi habens, quòd meditabundi oculis clauſis âque vulgo & rumoribus ſemoti vix obtinemus, unde nil miri,quod & hic æger,& quem ſcholæ alumnum memorant Ephem.Germ.Dec. 2. ano 5. Obſerv. 189. dormientes concinnè adeò verſus & exercitium elaboraverint. Quòd ſi verò integrum corpus non vigilare, aut illas corporis vigilias nõ diu durare cõtingat,quòd cauſa illa,quæ fermentationes ſanguinis ſuccendit,aut non ſatis potens ſit,ut illas perſeverare faciat,aut ipſa ceſſet, dimidiatæ & imperfectæ erunt operationes, unde contingit ê lecto proſilire ſemiſopitos, & nonnunquam, ſed ad parva intervalla, penitus vigilare, ſtatim denuò obdormiſcere. Apud Andr. Libavium ſing. *p*. 2. Focarius ſomno titubans ligna fornaci ſubjecturus & focum incenſurus in fornacem ipſam irrepſit,lignisque compoſitis juxtà cum magno ſui periculo,ſi arſiſſent,iterum obdormivit. Lætabitur mens de abſoluto penſo, ſibique cum cachinno & riſu applau-

plaudet, quod hanc animi lætitiam ex Th. 9. in corpus ſpirituum influxus inſequatur.

Th. XVII.

Omnium, quæ noctu geſta eſſent, ignarisſimus fuit. Qvin illæ actiones cerebro veſtigia impreſſerint, de eo dubitare non licet, ſed hoc non ſufficere, ut illarum reminiſcamur, ex th. 12. patet, cùm ad reminiſcentiam reqviratur, ut intelligamus non eſſe primam vicem qvòd veſtigia eam cogitationem excitaverint. Qvanqvam & hoc quandoqve fiat, ut conſtat ex exemplo Horſtii loco citato trium nobilium fratrum in arce Bernſteinenſi, quorum unus nudus in ſomno ſurrexit, induſium manibus ſecum abſtulit, ê lecto ſe ſubduxit, ſilens ad feneſtram perrexit, funem ê trochlea pendentem arripuit, & in domus faſtigium prorepens, incidit in nidum picarum, quem diripuit ac disſipavit, pullos induſio involvit, iterum ad lectum ſe contulit, pullos cum induſio ibidem abſcondit, & bene dormivit. Manè expergefactus, cum fratribus locutus nihil ſcivit, niſi quòd quaſi per ſomnium recordatus fratribus hæc verba retulerit. Narrabo mirabile ſomnium, viſus ſum mihi ſurgere ê lecto, ambulare, penetrare ad domus faſtigium, nidum picarum diſturbare, pullos aufferre mecum: aliis ridentibus cùm ſurrecturus induſium in lecto quæreret, illud pullis circumdatum, pulloſque vivos invenit, omnibus ad turrim accedentibus nidum fractum expugnatumqve viderunt.

Th. XVIII.

Ambulatio nocturna, lectio, ſcriptio, pronunciatio nihilum â diurna differebant. Quandoqve etiam

am loca iiſdem vigilantibus inacceſſa, nec niſi ſummo vitæ periculo tentanda, abſque ullo diſcrimine ſuperant & tranſcendunt, quorum poſtea non ſine horrore meminerunt *Juvenem novi, inqvit Petrus Salius Diverſus de affectibus particularibus cap. 18. qui ſomnians, ſe propter negotia ſua equitaturum eſſe, è lecto ſurgens, indutus veſtimentis propriis cothurnisque & calcaribus appoſitis, ſuper feneſtram (nam in tabulato degebat) conſcendit & hinc indeque divaricatis cruribus parietem, perinde ac ſi equus eſſet, & voce & calcaribus ad curſum incitabat: hic ex ſomno expergefactus magno horrore correptus eſt, cogitans ſe per ſomnium mortem ferè ſibi ex præcipitio conſciviſſe.* Motus noſtrorum artuum â ſpirituum animalium influxu cieri th. 10. evici: totum corpus vigilare th. 15. dixi; ne itaque mirere, hominem incedere qui vigilat, licèt oculi dormiant. Nec magis mirum, quòd inacceſſa conſcendant, qualia modo recenſui exempla, quibus Helmontii diſcipulum antiqvum parietem muſco & fœno obſitum jungas. J. B. v. Helmont de formarum ortu p. 52. Qvod inacceſſa adeò intrepidi conſcendant ideò fit, quòd manibus pedibusque ſolùm fidant, nec pergant niſi firmo ſtent talo, & manibus firmiter complectantur, eoqve ſtrictior erit prehenſio, qvo his ſolis fidunt: quod nec adeò inconſvetum, cùm conſtans ſæpe ſit ſpirituum animalium influxus in partem quandam ſingularem etiam reliqvis omnibus ſopitis. De Blanckenburgico Scholaſtico refert Horſtius de noctamb. *cap. 1.* illum qvotiescunqve post cœnam in ſomnum incideret, adeò profundè oppreſſum, ut nulla voce, nec forti commotione excitari potuerit, & excitatus â ſomno, & in lectum iterum deporta-

tus dormierit quicquid verò apprehenderit, ſive menſam, ſive clavum in pariete, ſive mantile, ſive veſtem, tam firmiter tenuerit, ut manus ejus vix duo aut tres aperire ac inde auferre poſſent, ita ut ſæpe veſtis illi in manibus potius relinqveretur & una cum ipſo in lectulum deportaretur, donec expergefactus, ſponte dimitteret, quàm tantum laboris cum ipſo inſumeretur. Si diurnæ actiones, vel iteratæ, vel cum aliqua animi paſſione veſtigia fecerint profundiora facilius redaperientur, præſertim ſi cauſa qvædam acceſſerit, qvæ ſangvinem plus ſolitò commoveat, vel animi qvædam commotio. Deinde liberi ſunt ab omni affectu, nec conſiderant pericula, in qvibus verſantur, aliàs vertigine correpti corruerent. Qvi timori & periculi conſiderationi obicem vigilantes ponunt funambuli talia in altis agunt, qvæ inconſveti ſine horrore non intuentur. Murarii, fabriqve lignarii qvotidiano ſunt exemplo. Imperator Maximilianus Primus cùm anno 1492. templum Ulmenſium inviſeret, conſcenſa turri altisſima in ejus ambitu ſeu ora extrema ita conſtitiſſe dicitur, ut dimidiato pede foras prominenti, alterum totum præponeret, & ſic intrepidè diſſpiceret. Nec eſt, qvòd putes, noctambulonibus peculiare eſſe, qvòd ſine periculo hiſce defungantur. Vide Jac Horſtium loco citato, ubi nobilis Schleinicius, dū ita Lipſiæ ambulavit ac tegmina ædium perreptavit, cecidit & crus fregit; fallat enim pes, vel manus luxentur, cadent.

Th. XIX.

Uxori ſecretisſimos cordis ſinus rogatus patefaciebat, ad omnia qvæſita verisſimè & ſine amphibologia reſpondebat, ita ut â dormiente, qvæ â vigili nul-

li nullis extorſiſſet illecebris aut artibus, ſimplici interrogatiuncula, quicqvid vellet, ſincerè, & ſine fuco intelligeret. Circa unum aliqvod objectum verſari animam ſomnambulorum notat Franc. Sylvius Prax. Med. *Lib. 2. c. 33.* dum ait, *ſomniantes plerosque ita ſe habere, uti homines ab externorum objectorum conſideratione abſtracti, & hoc aut illud objectum prius obſervatum ſeorſim ſecum examinantes; in ſomnambulis idem ferè accidere, nec omnes in objectis occurrentes circumſtantias exactè ac diſtinctè examinare, atque ſingularum pondus expendere, cum aliis conferre, tandemqve circumſpectè aliqvid de ipſis pronunciare.* Quæ prudentia cùm in multis vigilantibus deſideretur, quis mirabitur in dormientibus & ſomnambulis non reperiri, nempe quotidie contingit ut circa alia occupati, ad interrogata ex vero reſpondeamus, cujus reſponſionis oppidò pœnitet; cùm igitur in noſtro ægro adeò circumſpecta non fuerit anima, reſpondit qvòd res fuit, uxori illa revelando, quæ aliis de cauſis vigilans non revelaſſet.

TH. XX.

Qui ambulantem & legentem viderant oculis apertisſimis fuiſſe aſſeverarunt, ipſe tamen nihilum ſe vidiſſe aſſeverabat. Narrat Horſtius ſe M. Martinum Guttenbergerum hic Francofurdiæ ad Oderam nudum ambulantem & ſimul dormientem clauſis oculis palpitando ad feneſtram pergentem vidiſſe, loco ſæpius citato c. 1. addit præterea And. Libavius ſing. p. 2. de noctamb. illos modo aperire oculos, modo claudere & connivere. Solent oculi primò evigilare, & ultimò dormire, quòd illorum nervi ſint brevisſimi, & minima ſpirituum animalium quantitas ad illorum repletionem ſufficiat, oculorumq; compalpe-

bra-

bratio indicat, ſpiritus adeò paucos eſſe, ut ne his quidem replendis par ſint, adeoq; ultimò dormiunt, ſtatim evigilaturi, atque denuo præſto ſpiritus fuerint. Quòd oculis apertis nil viderint, duplicem agnoſco cauſam: aut quod circa ſuum objectum anima adeò occupata ſit, ut ad illos motus non attendat, quale quid meditabundis indies contingit; aut ſi conſiderem ſtructuram nervorum opticorum, ſunt pluries replicata membrana, prout in varias ſolent ad elegantiam plicas byſſina lintea concinnari, quæ ſolutis quibusdam ac ſectis vaſorum filamentis, qvibus invicem, ac in unum plicæ illæ detinebantur, membrana priùs corrugata in linteolum explicari poſſunt, prout illud noviter deſcripſit M. Malpighius Epiſt. de cerebro ad Car. Fracaſſatum, atq; in ſimili Epiſtola de cerebro ad M. Malpighium Fracaſſatus approbavit: quàm facilè igitur fieri poteſt, in his plicis eſſe exiguam aliquam circumſtantiam, quæ impediat, quo minus ſpiritus promptè ad oculos affluere poſſint; tenaciuſculum quid illos morari poterit, tuncq; apertis palpebris videbunt nihil, quo ipſa de oculis aperiendis anima ſollicita vel prorſus non eſt, eruntq; oculi clauſi, vel oculorum miniſterio uſura, ad illos ſpiritus mittit, eruntq; aperti, dum alternatim hoc agit, aperti denuò connivebunt & vice verſa.

Th. XXI.

Quod nomine proprio appellati, aut alio vehementiore objecto excitati præcipites ruant, confirmant, quæ th. 18. oſtendi, nempe neſciunt, in quo verſentur periculo, ſed mens ſecura his defungitur actionibus, admonita igitur periculi, attonita ſtupet, nec ſolùm ceſſat ulterius pro corporis ſuſtentatione de-

terminare ſpiritus, ſed terrore perculſa imminens periculum ſibi imaginatur tanquam præſens, quaſi caderent, atque ita duplici de cauſa cadunt. Qvantæ enim efficaciæ terror & periculi conſideratio ſint, ſuo exemplo Judæus apud Ludov. Vivem de anima lib. 3. quamvis longè præterierit docere poteſt: cùm enim tempore nocturno aſino vectus domum contenderet in ſomnum prolaberetur, aſinus viæ aſſvetus latum profundumq; fluvium per aſſerem anguſtum transſibat. Judæus die ſeqvente ſecum reputabat periculum, in quo fuerat, illudque usq; & usq; perpendens tanto terrore percellebatur, ut moreretur. Proprii nominis appellationem paſſim requiri videbis, nec abſque ratione, multo enim faciliùs fibræ illæ tremunt, quarũ plicas qvotidianus uſus familiares reddidit; nec tamen præciſè hoc reqviritur, cùm quodvis vehementius objectum fibras efficaciter concutiendo idem valeat; nempe Ducis Holſatiæ coqvus apud Horſtium noctambulo puteum ingreſſus parieti ejus digitis manuum pedumq; firmiter adhæſit nudus induſio tantùm indutus aquæ gelidæ contactu expergefactus exclamavit: O mein Bein/helfft mir.

Th. XXII.

Noctiſurgium per ſe nocivum non eſt, cùm tamen ſæpiſſimè vitæ diſcrimen incurrant, eo enitendum, ut liberentur, ſpes tamen eſt, cum ætate mutatum iri.

Th. XXIII.

In cura Practici ad duo attendere ſolent, quid nempe in paroxyſmo agendum ſit, deinde quomodo ipſi paroxyſmo obviam eundum. In ipſo paroxyſmo, ſi in præcipitiis verſantur, nullatenus excitandi, ne il-

ne illos in vitæ diſcrimen deducamus,refert enim ex Bodino Sennertus Prax Med. T.2 lib.1.part.2 c.19 quendam dormientem noctu in profluentem iviſſe, ulteriùs tamen non proceſsiſſe: cùm verò ſocius metueret,ne ulteriùs procederet, eumque proprio nomine inclamaret,eum repentè corruiſſe & ſubmerſum eſſe. Sin verò in loco periculi experte fuerint, cum animi quadam paſsione excitandi ſunt, ut illius veſtigium altum ſatis fiat, nec poſtea noctambulent quin ejus veſtigium ſimul occurrat. Unde bene notat Horſtius l c. cap. 9. pelvim, vel vas rotundum aquâ frigidâ plenum,eo in loco,ad quem pergit, ſupponi debere, ut noctambulo ingreſſus mobilia hæc vaſa loco moveat & refrigeret ſangvinem ferventem (qvod hîc pauci ponderis) & cadat,utq; hoc terrore & remedio expergefactus ad ſe rediat (qvod omne tenet punctum) nec unquam poſtea illos noctambulare. Terrori hîc curam tribuo non refrigerio, & hoc vel ipſe Horſtius lib. 1. confirmat: accidit cuidam,ait,ambulanti in ſomno,ut aſcenderet rotam, qua ſarcinæ attrahi & dimitti ſolent, in ea poſtea ſcilicet mobili ſederet, donec ſpontè deſcenderet. Paterfamilias hoc cognoſcens & cum admiratione ſpectans,aliquando ſubſternit lectulos multos,ſedentem acclamat, appellatione nominis ſui è ſomno excitat, unde ambulo terrore quodam, ſine noxa tamen,cadit, neque poſthac unquam in ſomno ampliùs ambulat. Alios ait ad lectum redeuntes cùm in tuto eſſent, virgis tamdiu cæſos, donec expergefierent ſpontè,quod cum bis terve factum eſſet, nunquam ampliùs in ſomno ambulâſſe. Se artificem cognoviſſe idem ait, qui dormiens è lecto ſurgere,ê thalamo exiens,domum ferè totam per-
 agrare,

agrare,ſcalasq́; nullo diſcrimine aſcendere & deſcendere ſolitus fuerat: hunc ſemel nullis indumentis amictum apothecam propriam adiviſſe, eam clavibus aperuiſſe, â qua demum expergefactus ab amicis, qui ei fortè obviam facti fuerunt, maxima cum verecundia & timore, dubitans, ne inde ſtultus exiſtimaretur, non ampliùs dormiens, ſed vigilans rediit. P. Salius Diverſus de affect. particul. *c. 18.*

Th. XXIV.

Solent hîc Medici præter venæ ſectionem, vitioſos, ut ajunt, humores, qvi phantaſiam turbantes ſpiritus emittunt, expurgare, melancholiam reſpiciendo, cerebrum cor & hepar roborando, unguentis, epithematibus, ſacculis cordialibus, morſulis &c. Sed cùm ex tota Diſſertatione pateat, homines cætera ſanos eſſe, & exiguam quandam in opticis eſſe circumſtantiam, incongruum mihi videtur, ſanum corpus indies medicamentis torquere, dicam an corrumpere, mihiq́ve omnis cura extra paroxysmum ſupervacanea eſt.

Th. XXV.

In diæta tamen attendendum quænam aſſumta ſoleant dare occaſionem, eaq́; vitanda, cœnaq́; parcior eſſe poteſt; caveat ab immoderatis animi affectibus: radios etiam lunæ vitari jubent, ne ad caput dormientis pertingant, de quo cùm ſufficientia non habeam data, nihil addam. Interim Soli Sapienti & Triuni Deo ſit Laus, Honor, & Gloria.

FINIS.